

LLIBRES

Un autor clàssic i un d'ara mateix

Avui les memòries –molt divertides– de Benjamin Constant i una *nouvelle* de Joan Rendé

JORDI LLAVINA

● L'editorial Perifèrica continua fent una feina excel·lent, i ara acaba de treure *El cuaderno rojo*, unes memòries jocosos de Benjamin Constant, el cèlebre autor de la novel·la *Adolphe*. Per la seva banda, Rendé publica una història sobre les darreres oportunitats.

► **Benjamin inconstant.** Escriu Benjamin Constant que els sentiments no moren mai, i en canvi, la raó sí que mor. Deu ser per això que aquestes memòries no publicades en vida, redactades a l'edat ja madura de 44 anys (va viure entre els anys 1767 i 1830), són un recorregut per l'expedient amatori del protagonista –un expedient enviable, tant pel que fa a la quantitat com a la qualitat de les seves conquestes– i per la seva existència tan bellugadissa, en bona mesura per mor d'un pare que el feia anar amunt i avall, no content del tot amb els diversos preceptors que li anava trobant.

El cuaderno rojo és el títol que es va donar a aquesta memòria escrita de Constant; però aquest no era pas el títol que constava en el manuscrit. L'escriptor n'havia dit *Ma vie* (*La meua vida*): un encapçalament, com es veu, força més gris, més tòpic. De vides com les de Constant, però, no n'hi ha tantes: preceptors de tota mena, múltiples viatges... Una joventut repartida entre Suïssa, Anglaterra, Alemanya, Escòcia,

Bèlgica i França. L'escriptor es confessa molt drogo i massa lliurat a les emocions; i, tot fent befa del seu cognom, diu que no li escau gens ni mica: que ell, si de cas, s'hauria d'haver dit Benjamin Inconstant.

Calvino va escriure que aquest era un dels llibres de memòries més divertits que mai havia llegit. André Maurois el va prendre com a model. I la veritat és que, més que no pas com un llibre de records, *El cuaderno rojo* es llegeix com una autèntica novel·la galant: flirts i *affaires*, embolics de faldilles i de calés (al jove Benjamin li tirava molt el joc), intents hilarants de suïcidi davant la mare d'una presumpta enamorada, inflamades propostes de matrimoni... De tot i força. L'estil, semblant –sense arribar-hi del tot– al de la seva obra mestra, *Adolphe*.

► **Darreres oportunitats.**

Acabo de citar l'*Adolphe*, de Constant. *Un dimarts*, de Joan Rendé, comparteix gènere i, fins a cert punt, també intenció amb aquesta llei de *nouvelles* que miren de treure una mica l'entrellat del misteri insondable que són les emocions (i relacions) amoroses i altres herbes. Novel·les com les de Joseph Roth, Stefan Zweig, Arthur Schnitzler... En aquest cas, l'escriptor barceloní es capbussa en «l'última possibilitat d'estimar i de ser estimat amb una sinceritat sentimental autèntica

L'escriptor barceloní Joan Rendé, quan va rebre el Premi Mercè Rodoreda el 2003. / A. PUIG

i sense límits en el temps i en la capacitat de créixer» d'un personatge que voreja la seixantena. L'escollida és una noia gairebé vint anys més jove que ell, amb qui coincidirà un temps en la fundació d'art en què treballa Estanislau Carpi, el protagonista.

Rendé planteja la seva història des del final, quan un Carpi de voluntat desfeta rep la negativa de la noia. Aquest començament formal de la narració –que en realitat correspon, doncs, al desenllaç de la història–, el reprèn en les últimes pàgines de la novel·la. Aquesta és l'única argücia tècnica d'una novel·la d'una gran senzillesa formal, de pla lineal, que reserva tot el seu encant –i en té molt– a l'exploració dels sentiments del protagonista. La seva relació amb la dona, Rachel («convivència rosegada» pels anys de matrimoni); l'amor per la néta que conviu amb ells (el fill i la jove són als Estats Units, per una beca d'investigació); l'enamorament madur i l'amor (efímer) tan romàntic que viu...

Rendé situa l'acció de la història en una fundació, i aprofita per denunciar algunes martingales del negoci de l'art. En aquest cas, el muntatge d'una gran retrospectiva sobre un artista plàstic fantasma.

Estanislau Carpi és el gran protagonista de la història. «Una mica passat de madur» –com se'n el descriu al començament–, «em vaig adonar que se m'havia aferrat a dintre la por del declivi». I, de fet, manifesta alguns símptomes d'aquesta decadència en la relació eròtica amb la seva amant. Al meu entendre, el llibre aconsegueix de mostrar quin grau de desesperació hi ha en l'enamorament de Carpi. Els detalls estan molt ben triats en funció de la progressió de la història: hi ha, posem per cas, una perla dins l'estoig que l'home ha regalat a la Valèria –és així com es diu l'amant– que vetllarà, des del seu racó de tauleta de nit, les expansions amatòries de tots dos... fins un dia concret en què desapareix. El contrast entre l'olor que fa l'entrada de ca-

sa seva i la que fa la de la casa de la Valèria ajuda, també, a fer-se una idea de la il·lusió una mica estantissa, agònica, del personatge. «Les relacions humanes peten, sobretot, per un excés de voluntat». No sabem ben bé què és el que passa pel cap de la Valèria quan el seu inicial apassionament per en Carpi va cedint cada vegada més, fins a deixatar-se del tot. Però sí que el narrador ens fa avinents les jugades interessades, l'espera angoixosa... tot aquest material poc falaguer de què també està feta l'experiència amorosa.

Pel que fa a la prosa de la novel·la, magnífica. Una prosa per ser llegida en veu alta.

► **EL CUADERNO ROJO**

de Benjamin Constant. Traducció, pròleg i cronologia de Manuel Arranza. Editorial Perifèrica. 136 pàgines. Càceres, 2008.

► **UN DIMARTS**

de Joan Rendé. Proa. 224 pàgines. Barcelona, 2008.

Josep Faulí: converses amb deu líders

JOSEP M. FIGUERES

● Llibre d'entrevistes, llargues i en relativa profunditat, atès que un centenar de pàgines són un tast del que podria haver estat l'obra *in extenso* en dedicar-se a personalitats que podrien tenir, i de fet moltes tenen, cadascuna, un llibre d'entrevistes. L'objectiu de l'obra és donar a conèixer el pensament de noms representatius de l'exili i la clandestinitat (Heribert Barrera, Jordi Pujol, Joan Reventós, Josep Tarradellas, Antoni Gutiérrez) així com de la cultura i la societat (Joan Triadú,

Cassà M. Just, Maurici Serrahima, A. M. Badia i Margarit) amb l'afegit de Carles Sentís, que no estava en la línia dels anteriors.

El periodista, desaparegut prematurament, Josep Faulí mantingué una trajectòria democràtica constant en la seva carrera periodística i cívica, i ofereix en aquesta obra, apareguda a Publicacions de l'Abadia de Montserrat el 1980, un retrat agut i fidel de deu capdavanters socials, en converses periodístiques, aparegudes al *Diario de Barcelona* i a *Destino*

en castellà, que tornen en el llibre a la llengua amb què foren pensades i pronunciades. Només una entrevista aparegué en català, a l'*Avui*; la resta, a inicis dels setanta, en castellà, quan encara no hi havia cap diari en català. En totes, la semblança apareix plena i rigorosa en fets; el to just i contundent, sense concessions a la retòrica, i el judici precís i notable el configuren com una aportació d'època que, pel valor de les preguntes, i les respostes, en llargues exposicions que volen reflectir trajectòries i pensaments, el fa ser

una obra on política, cultura, pensament i religió van de bracet a través de deu singulars personatges, de gran relleu, que ens ajuden a entendre el període de la postguerra i la recuperació democràtica des dels valors d'una generació que, amb encert, retrata Faulí en aquesta amena obra, centrada en els inicis dels setanta, quan podien començar a aparèixer públicament aspectes de la realitat catalana.

JOSEP M. FIGUERES és professor d'història del periodisme

Portada del llibre.